

ساخت و اعتبارسنجی پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی
در مدارس متوسطه

Construction and Standardization English learning
Problems Inventory in High School

موسی جاودان*

پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۱/۱۵

دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۱/۱۲

چکیده

هدف: هدف از این تحقیق تهیه و تدوین پرسشنامه‌ای جهت یافتن مشکلات یادگیری زبان انگلیسی در مدارس متوسطه بود که از روش مطالعه اکتشافی جهت غنی کردن پرسش‌های پژوهش انجام شد.
روش: به این منظور ۸۲۳ نفر از دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان بندرعباس در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ که میانگین نمره زبان انگلیسی آنان در نیمسال اول کمتر از ۱۰ بود به شیوه‌ی هدفمند (تعمدی) انتخاب شدند.
یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که آزمودنی‌ها ۱۰۸ متغیر را به عنوان عوامل اولیه عدم موفقیت یادگیری خود در درس زبان انگلیسی ذکر کرده بودند. پس از مطالعه و بررسی کلیه عوامل، ۷۲ ماده باقی ماندند. با اجرای یک تحلیل عاملی اکتشافی اولیه ۶ عامل با ۵۲ ماده به دست آمد. سپس، ماده‌های مزبور به متخصصین داده شد و هر کدام تغییراتی را در پرسشنامه مزبور ایجاد کردند. از ۵۲ ماده باقیمانده ۳۹ ماده مورد توافق ۹۰٪ صاحب‌نظران بودند. در مرحله بعد، یک تحلیل عامل تأییدی روی ۴۰۳ نفر از دانش‌آموزان با استفاده از نسخه دوم انجام شد که پنج عامل با ۳۹ ماده باقی ماند. پنج عامل به دست آمده در مطالعه دوم با داده‌های اولی مورد مقایسه قرار گرفتند. مدل معادلات ساختاری حاصل، سازگاری مناسبی با پنج متغیر پنهان پرسشنامه داشت. بعد از اصلاح مدل با انجام یک تحلیل عامل تأییدی ۳۵ ماده با ۵ عامل باقی‌ماند که شکل نهایی پرسشنامه مزبور را نشان می‌داد و از روایی و برازش خوبی برخوردار بود.
نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که پرسشنامه تهیه‌شده از ساختار عاملی مناسبی برخوردار است و این ابزار توانایی شناسایی مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی را دارد.

کلیدواژه‌ها: زبان انگلیسی، مشکلات یادگیری، تحلیل عاملی، مدارس متوسطه

۱. استادیار گروه مشاوره و روانشناسی دانشگاه هرمزگان

* نویسنده مسئول:

مقدمه

افت تحصیلی^۱ دانش‌آموزان در درس خاص و یا عملکرد کلی تحصیلی و بررسی عوامل مرتبط با آن موضوعی بوده که پژوهش‌های زیادی در حوزه علوم تربیتی را به خود اختصاص داده است. عواملی که در افت تحصیلی دانش‌آموزان در درس زبان انگلیسی دخیل هستند را می‌توان به دو دسته اصلی تقسیم کرد. عوامل درونی و بیرونی. مسلماً این تقسیم‌بندی فقط برای سهولت در توضیح و تبیین دلایل مؤثر در امر یادگیری و یا عدم یادگیری زبان انگلیسی مطرح است. شاید این علت‌ها چنان به هم پیچیده باشند که به سادگی نتوان به تقسیم‌بندی مشخصی دست یافت. چرا که ریشه در پیچیدگی رفتار و حالات هیجانی و روانی نوجوانان و دانش‌آموزان دارد.

یکی از دروسی که برای برخی از دانش‌آموزان شاید چندان جالب و جذاب به نظر نمی‌رسد زبان انگلیسی است که این امر باعث پیدایش نوعی احساس منفی و امکان عدم یادگیری را در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند. به تدریج و با گذشت مدتی از سال تحصیلی در صورتی که دانش‌آموزی در نخستین امتحانات این درس موفق نشود فرضیه‌اش در مورد مشکل بودن زبان انگلیسی، قوت می‌گیرد و به این نتیجه می‌رسد که فراگیری مطالب انگلیسی چندان آسان نیست؛ زیرا سطح دشواری این درس را متناسب با توانایی خود نمی‌بیند، بویژه در حالتی که والدین نسبت به راهنمایی و شناسایی دلایل شکست فرزندشان در درس زبان انگلیسی توجهی نکند و بی‌اهمیت از کنار موضوع بگذرند. در مواردی ممکن است هنگامی که دانش‌آموزی در یکی از دروسی احساس ضعف و ناتوانی کند این امکان دارد که کمبود انگیزش و احساس درماندگی‌اش به درس‌های دیگر سرایت کرده و حتی ممکن است نگرش وی را نسبت به تحصیل تغییر دهد و احساس منفی نسبت به کل آموزشگاه در وی پدید آید و رفته رفته این نگرش به سایر رویدادهای زندگی او سرایت کند (بندورا، ۲۰۰۲). در بین عوامل گوناگون و مؤثر در یادگیری شاید هیچ‌یک به اندازه انگیزه یا علاقه از جایگاه ویژه‌ای برخوردار نباشد. وجود انگیزه در موفقیت هر کاری از جمله در یادگیری زبان خارجی یا زبان‌آموزی مهم‌ترین عامل است. میزان و نوع انگیزش در کیفیت و کمیت فرایند یادگیری نقش تعیین‌کننده‌ای دارد و معلم در دادن انگیزش به زبان‌آموز برای یادگیری زبان انگلیسی نقش عمده‌ای ایفا می‌کند. در پژوهشی که با هدف شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مرتبط با درس زبان انگلیسی در مدارس توسط کلانتری و غلامی (۱۳۹۲) انجام شد، نتایج نشان داد که میزان مهارت معلم، فضای کلاسی، علاقه و انگیزه معلمان، نحوه تدریس، مشارکت دادن دانش‌آموزان، استفاده از تکنولوژی و نحوه ارزشیابی و نوع آموزشگاه در یادگیری و موفقیت تحصیلی درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان نقش مهمی دارند. همچنین، معلمانی که در مدیریت کلاس درس موفق هستند، زمان بیشتری را صرف یادگیری-

1. Wastage

2. Bandura

یاددهی می‌کنند. در نتیجه آن، زمان کمتر در فعالیت‌های بی‌هدف صرف می‌شود. برای جلوگیری از بروز مشکلات هیجانی، ناسازگاری و رفتاری دانش‌آموزان در کلاس درس فرصتی باقی نمی‌ماند (سانتراک، ۲۰۰۸، ترجمه سعیدی، عراقچی و دانش فر، ۱۳۸۸).

خانواده‌ها نقش بسزایی در شکست و موفقیت تحصیلی فرزندان دارند. عموماً این ادعا مطرح بوده که والدین اولین معلمان و خانواده اولین آموزشگاه محسوب می‌شود. شیوه‌هایی که والدین در برخورد و رفتار با فرزندان خود به کار می‌برند، تأثیر فراوانی در رشد عقلی و ذهنی آنان دارد. ضعف‌های تربیتی و بی‌توجهی والدین نسبت به فرزندان، باعث پیامدهای نامطلوبی مانند عملکرد تحصیلی نامناسب و رفتارهای اجتماعی ناشایست می‌شود (جاودان، ۱۳۹۱). بازخوردها و شیوه‌ی تعامل والدین با فرزندان، تأثیر فراوانی بر نگرش فرزندان دارد. به‌عنوان مثال، والدینی که روابط مثبتی دارند، فرزندشان تلاش می‌کنند، انتظارات آن‌ها را برآورده کنند و رفتار متناسب با انتظارات والدین نشان دهند. به‌نظر می‌رسد ریشه بسیاری از مشکلات رفتاری و تحصیلی فرزندان را باید در الگوهای تربیتی والدین جستجو کرد. امروزه، والدین ممکن است به‌علت مشغله فراوان فرصت کمتری برای تعامل با فرزندان داشته باشند. در نتیجه، فرزندان برای پر کردن اوقات فراغت خود به بازی‌های رایانه‌ای، مشغول شدن به دنیای مجازی و غوطه‌ور شدن در شبکه‌های اجتماعی باشند. از این‌رو، والدینی که در پیشرفت تحصیلی فرزند خود اهتمام لازم را به خرج ندهند و بی‌توجه به شکست تحصیلی فرزند خود باشند در دروسی مانند زبان انگلیسی که ممکن است برای دانش‌آموز ابتدا تا حدودی مبهم جلوه کند، پس از چند شکست، تسلیم دشواری تکلیف‌گردد و اندک علاقه خود را در چنین شرایطی از دست بدهد. لذا، خانواده‌ها می‌باید علاوه بر، بررسی کلی وضعیت تحصیلی فرد، می‌باید وضعیت دروس خاص را نیز مورد توجه قرار دهند و در صورت وجود مشکل در اولین مرحله، به فکر چاره‌اندیشی، راهنمایی و همیاری فرزند برآیند.

یکی از نظریه‌هایی که به ابعاد شکست تحصیلی پرداخته، نظریه اسناد^۱ می‌باشد. نظریه‌پردازان اسناد، نگرش و قضاوت یک فرد را در مورد علت‌یابی شکست یا موفقیت مورد بررسی قرار می‌دهند؛ بنابراین، در این نظریه، عملکرد دانش‌آموز به‌عنوان یک رفتار تلقی می‌گردد. دانش‌آموز نسبت به وقوع رفتار استنتاج و قضاوت می‌کند و عامل آن را درونی (توانایی، تلاش) و یا بیرونی (نظر معلم و سطح دشواری تکلیف) می‌داند (برنادو^۲، ۲۰۱۰).

خود ادراکی^۳ یک اصل روان‌شناختی است که دیگر ویژگی‌های شخصیتی و سبک زندگی را مانند شناخت اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، نگرش نسبت به خود، خودکارآمدی، سبک‌های یادگیری و

1. Attribution theory
2. Bernardo
3. Self-perception

انگیزه پیشرفت را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کوتینهو نیومن^۱، ۲۰۰۸)؛ بنابراین، با علت‌یابی شکست تحصیلی و درسی دانش‌آموزان در مراحل اولیه می‌توان به کمک فرد از طریق وادار کردن به تلاش پرداخت تا مانع ادراک منفی نسبت به خود شود. لذا، می‌توان برای کسب موفقیت بیشتر، آنان را وادار به تلاش کرد تا بدین گونه ادراک منفی به مثبت تبدیل شود. از طرف دیگر، دیدگاه دانش-آموزان نسبت به توانایی‌های خود می‌تواند یکی از عوامل مهم در موفقیت آنان باشد. لذا، شکست‌ها را به عدم تلاش و موفقیت‌ها را به توانایی و تلاش اسناد داد تا دانش‌آموز، متکی به خود، احساس عزت‌نفس بالا و موفقیت را به تلاش و توانایی و شکست را به عدم تلاش اسناد دهد و نگرش منفی را نسبت به خود و وضعیت تحصیلی‌اش کاهش دهد (دوک و ماستر^۲، ۲۰۰۸).

ادراک دانش‌آموز از محیط آموزشگاه، اولیاء مدرسه و معلمین درس به خصوص، از عوامل مهمی در پیشرفت تحصیلی به حساب می‌آیند؛ زیرا دانش‌آموز بر اساس ادراک و تجارب خود از اطرافیان و محیط پیرامونش، رفتارهایی از خود بروز داده و نسبت به آن‌ها واکنش نشان می‌دهد؛ بنابراین، علاقه و رفتار افراد تا حدود زیادی می‌تواند، نشان‌دهنده نگرش و ادراک فرد از دنیای بیرونی و درونی‌اش باشد؛ به عبارتی، دنیا را آن گونه که می‌خواهد، می‌بیند.

تعامل بین معلمان و دانش‌آموزان ممکن است ادراک خاصی برای هر دانش‌آموز باشد، به‌عنوان مثال، روش تدریس معلم، انتظارات معلم از دانش‌آموزان، نوع تشویق یا سرزنش‌های معلم تأثیر بسزایی بر ادراک موفقیت و شکست دانش‌آموزان دارد. معلم به‌عنوان رهبر کلاس نقش اساسی در ایجاد جو مطلوب یا نامطلوب و ادراک دانش‌آموزان کلاس ایفا می‌کند و تعیین‌کننده روش خاص آموزشی، مجری پاداش‌ها و گونه‌های مختلف قدرت را در کلاس اجرا می‌کند. از این رو، نقش مؤثری در نگرش و علاقه دانش‌آموز نسبت به درس ایجاد می‌کند. یکی از مسائلی که اهمیت بسزایی در نگرش دانش‌آموزان دارد، ادراک دانش‌آموز از طرز تفکر معلم درباره‌ی وی می‌باشد. تحقیقات نشانگر آن است که ادراک مثبت معلم نسبت به شاگرد باعث احساس مثبت نسبت به آموزشگاه و پیشرفت تحصیلی می‌شود (هوشمن و شل^۳، ۲۰۰۸)؛ بنابراین، هنگامی که محیط کلاس از نظر فیزیکی مانند گرمی، سردی و شلوغی کلاس راحت باشد و از لحاظ عاطفی نیز ارتباط میان معلم و شاگرد مطلوب باشد، یادگیری عمیق و معنادار رخ می‌دهد، زیرا هم معلم و هم شاگرد ادراک مثبت و خوبی از چنین محیطی دارند.

اینک، دنیای مجازی در حال دگرگون ساختن سبک زندگی انسان‌ها در جهان، به ویژه گروه‌های نوجوان هست. جاذبه دنیای مجازی و روابط مجازی باعث شده بسیاری از دانش‌آموزان به جای مطالعه و بالا بردن انگیزه پیشرفت تحصیلی خود، به سراغ دنیای بدون هیاهوی و جذاب مجازی

1. Coutinho & Neuman
2. Dweck & Master
3. Husman & Shell

بروند. جایی که ممکن است محدودیتی برای برقراری ارتباط نداشته باشد. در نتیجه این امر، علاوه بر آسیب‌های متداول دوره نوجوانی باعث شده بسیاری از نوجوانان کمتر سراغ مطالعه بروند که این موضوع باعث افت تحصیلی آنان شده است.

سال‌ها است که درس زبان انگلیسی در مدارس کشور ما، از وضعیت نامناسبی رنج می‌برند، تحقیقات فراوانی در ایران صورت گرفته، هزینه‌های هنگفتی صرف این کار می‌شود و پیشنهادات زیادی ارائه شده است تا از این وضعیت بکاهد، اما این وضع نه‌چندان خوشایند همچنان باقی مانده است. شکست تحصیلی و تنگناهای یادگیری یکی از معضلات مهم آموزش و پرورش است. شناخت این دلایل در درس زبان انگلیسی دوره متوسطه و یافتن راهکاری مناسب، می‌تواند از یک‌طرف کارایی آموزش و پرورش منطقه را افزایش دهد و از طرف دیگر، از افت تحصیلی ناشی از این درس بکاهد و از هدر رفتن بخشی از نیروهای انسانی جلوگیری کند. از این‌رو، تهیه پرسشنامه‌ای برای شناخت بهتر و عمیق‌تر مسائل مربوط به مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه ایران ضروری و از اهمیت بالایی برخوردار است. هر چند پرسشنامه‌هایی وجود دارد که می‌توانند در شناخت برخی از این مسائل کمک کنند که از جمله آن‌ها می‌توان به پرسشنامه سنجش مهارت زبانی نلسون^۱ (مجموعه آزمون‌های نلسون مشتمل بر چهار دسته آزمون از سطوح مقدماتی تا سطوح پیشرفته است) و پرسشنامه سیل^۲ (میزان استفاده از راهبردهای یادگیری حافظه‌ای شناختی، فراشناختی، جبرانی، عاطفی و اجتماعی را می‌سنجد)؛ اما هیچ‌یک از این پرسشنامه‌ها بر مبنای انگیزه، روابط خانوادگی و شناسایی دقیق مشکلات درون و برون مدرسه‌ای تهیه و تدوین نشده‌اند.

لذا، هدف اصلی این تحقیق یافتن عوامل مؤثر و مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه ایران از طریق تهیه و ساخت پرسشنامه‌ی مناسبی در این زمینه و تلاش برای یافتن راه‌حلی جهت این مسأله آموزشی می‌باشد. در نتیجه، با توجه به مطالب ارائه‌شده فرضیه این تحقیق این است که عوامل بیرونی مانند مدرسه، خانواده، کتاب، رسانه و ادراک دانش‌آموز از خودش با یادگیری درس زبان انگلیسی ارتباط دارد.

روش

این مطالعه از نوع ترکیبی (کیفی-توصیفی از نوع تحلیل موضوع) است که به منظور تهیه پرسشنامه و جهت سنجش مسائل و مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه شهرستان بندرعباس تهیه شد.

1. Nelson

2. Strategy Inventory for Language Learning (SILL)

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر، جامعه‌ی مورد مطالعه کلیه دانش آموزان پسر و دختر دوره اول و دوم متوسطه شهر بندرعباس بودند که در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ در یکی از مدارس این شهر مشغول به تحصیل بودند. نمونه پژوهشی در دو مرحله انتخاب شدند. گروه نمونه، شامل ۸۲۳ نفر از این دانش‌آموزان بودند که از طریق نمونه‌گیری هدفمند (تعمدی)^۱ از بین دانش‌آموزانی که میانگین نمره زبان انگلیسی آنان در نیمسال اول کمتر از ۱۰ بود انتخاب شدند و عوامل عدم موفقیت یادگیری خود را در درس زبان انگلیسی ذکر کردند.

ابزار پژوهش

ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته‌ای است که جهت یافتن مشکلات و موانع یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه در سه مرحله طراحی، تهیه، تدوین، پایایی و روایی آن بررسی شده است. در مرحله اول پس از مصاحبه با صاحب‌نظران در زمینه یادگیری، دانش‌آموزان، معلمان، والدین و بررسی و مطالعه منابع و نظریه‌های مربوط به یادگیری، نظریه‌های اسناد، عوامل مؤثر در انگیزش و نقش دوره‌های تاریخی-اجتماعی و فرهنگی در تمایل به یادگیری و آموزش، تعداد زیادی گوئی در مورد موانع و مشکلات یادگیری جمع‌آوری شدند. سپس، با ادغام و یک کاسه کردن آیتم‌های مشابه و نزدیک به هم و حذف عوامل نامرتب، یک شاخص سنجش ۱۰۸ ماده‌ای که گزینه‌های آن به صورت طیف لیکرتی از ۱ تا ۵ بودند، تهیه شد.

در مرحله دوم، با اجرای یک تحلیل عاملی اکتشافی اولیه ۶ عامل با ۵۲ ماده به دست آمد. سپس، ماده‌های مزبور به متخصصین داده شد و هر کدام تغییراتی را در پرسشنامه مزبور ایجاد کردند. ۳۹ ماده‌ای که مورد توافق ۹۰٪ صاحب‌نظران بودند، باقی ماندند.

در مرحله سوم، مجدداً یک تحلیل عامل تأییدی با استفاده از نسخه دوم ۳۹ آیتمی صورت گرفت. مدل‌یابی معادلات ساختاری برای تحلیل عامل تأییدی اولیه انجام شد. پنج عامل مدل مشاهده‌شده در مطالعه اولیه با داده‌های مطالعه دومی مورد بررسی قرار گرفتند. مدل معادلات ساختاری سازگاری مناسبی با پنج عامل و مطابق با مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی بود. بعد از اصلاح مدل بر اساس روابط باقیمانده، تعداد ۴ ماده به علت همبستگی ضعیف با عامل (کمتر از ۰/۳۰) از تحلیل خارج شدند و یک پرسشنامه ۳۵ ماده‌ای با ۵ عامل به دست آمد.

به‌طور کلی، این ابزار یک مقیاس خود-گزارشی مداد-کاغذی است که ۳۵ ماده دارد و روی یک طیف پنج‌درجه‌ای از نوع لیکرت از ۱ تا ۵ (۱ = خیلی کم، ۲ = کم، ۳ = متوسط، ۴ = زیاد و ۵ = خیلی زیاد) نمره‌گذاری می‌شود. آزمودنی به یکی از پنج گزینه متناسب با عوامل ایجادکننده و مانع

یادگیری خود پاسخ می‌دهد. دامنه کل نمره در این پرسشنامه از ۳۵ تا ۱۷۵ می‌باشد و هر چه نمره فرد بالاتر باشد، نشانه وجود مشکلات بیشتر و ضعف تحصیلی بالاتر در آن درس می‌باشد. همچنین، حداقل و حداکثر نمره در هر عامل ۷ تا ۳۵ می‌باشد. کسب نمره بالا در هر عامل نسبت به سایر عامل‌ها نشان‌دهنده نقش بیشتر آن عامل نسبت به سایر عوامل در یادگیری است. در صورتی که فرد در دو یا چند عامل نمره مساوی کسب کند، نشانه نقش یکسان آن‌ها در شکست تحصیلی می‌باشد و یا اینکه آزمودنی از روی بی‌میلی و بی‌توجهی و یا عدم صداقت به انتخاب ماده‌های پرسشنامه دست زده است.

به‌منظور بررسی ساختار عاملی پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه از روش تحلیل عاملی به شیوه مؤلفه‌های اصلی استفاده شد که ضریب ($KMO = 0/93$) به‌دست آمد و این ضریب نشان‌دهنده کارایی نمونه‌گیری محتوایی این مقیاس می‌باشد. ضریب آزمون کروییت بارتلت $421/549$ به‌دست آمد که در سطح $0/0001$ معنی‌دار می‌باشد.

پایایی کل پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ $0/89$ ، برای جو عاطفی خانواده $0/84$ ، ادراک از خود $0/86$ ، ادراک از مدرسه $0/81$ ، اختصاص زمان مفید به رسانه $0/82$ و ادراک از کتاب $0/87$ به دست آمد. روایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل تأییدی انجام شد که همه ماده‌ها ضریب همبستگی بالاتر از $0/30$ داشتند. جهت تعیین روایی آن از روش ملاکی همزمان (با معدل تحصیلی) استفاده شد. ضریب همبستگی بین نمره‌های این آزمون و معدل تحصیلی برابر با $0/87$ به دست آمد که در سطح $0/01$ معنی‌دار است. همچنین، تعیین روایی این ابزار توسط سازنده آن، با استفاده از نظر متخصصین انجام گرفت که از عوامل زیربنایی پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه حمایت نموده است.

یافته‌ها

به منظور استخراج عوامل نهایی پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی، از بین دانش‌آموزان اولیه 403 نفر به‌طور تصادفی انتخاب شدند و به نسخه 39 ماده‌ای پاسخ دادند. نتیجه تحلیل عامل با روش بیشینه احتمال و با چرخش واریماکس انجام شد که در جدول ۱ نتیجه آن ذکر شده است.

جدول ۱: شاخص‌های حاصل از تحلیل عامل

KMO	۰/۹۳
مجذور کای بارتلت	۴۲۱/۵۴۹
درجه‌ی آزادی	۳۹۷
معنی‌داری	۰/۰۰۰

با انجام یک تحلیل عامل تأییدی پنج عامل با ۳۹ ماده به دست آمد و مطالعه دوم با داده‌های اولی مورد مقایسه قرار گرفتند. مدل معادلات ساختاری حاصل، سازگاری مناسبی با پنج متغیر پنهان پرسشنامه داشت. بعد از اصلاح مدل بر اساس روابط باقیمانده با انجام یک تحلیل عامل تأییدی ۳۵ ماده با ۵ عامل باقی‌ماندند که شکل نهایی پرسشنامه مزبور را نشان می‌داد و از روایی و برازش خوبی برخوردار بود. نتیجه در جدول ۲ ذکر شده است.

جدول ۲: درصد واریانس پیش از چرخش و پس از چرخش عوامل

عامل	درصد واریانس پیش از چرخش	درصد واریانس پس از چرخش
اول	۳۲/۵۱	۲۲/۳۵
دوم	۱۸/۴۳	۱۳/۹۸
سوم	۵/۸۲	۱۱/۱۴
چهارم	۴/۳۲	۱۰/۷۴
پنجم	۳/۷۳	۶/۶۰
جمع واریانس	۶۴/۸۱	۶۴/۸۱

آن چنان که در جدول ۲ دیده می‌شود، ارزش ویژه این پنج عامل بالاتر از ۱ بود که تغییرات آن‌ها را قبل و بعد از چرخش نشان می‌دهد.

عامل اول با ارزش ویژه ۲۲/۳۵ (جو عاطفی خانواده) روی آیتم‌های ۱، ۲، ۵، ۶، ۹، ۱۰ و ۲۷ بار گذاشته بودند.

عامل دوم با ارزش ویژه ۱۳/۹۸ (ادراک از خود) روی آیتم‌های شماره ۹، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۲۴، ۲۷ و ۳۳ بار گذاشته بودند.

عامل سوم با ارزش ویژه ۱۱/۱۴ (ادراک از مدرسه) روی آیتم‌های ۳، ۸، ۱۱، ۱۹، ۲۹، ۳۴ و ۳۵ بار گذاشته بودند.

عامل چهارم با ارزش ویژه ۱۰/۷۴ (اختصاص زمان مفید به رسانه) روی آیتم‌های ۴، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۲۱ و ۳۱ بار گذاشته بودند.

عامل پنجم با ارزش ویژه ۶/۶۰ (ادراک از کتاب) روی آیتم‌های ۷، ۱۸، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۶ و ۳۲ بار گذاشته بودند.

بقیه عوامل به علت عدم معنی‌داری از تحلیل خارج شدند. طراحی و ساخت پرسشنامه مزبور بر اساس منابع مختلفی از جمله مطالعه و بررسی نظریه‌های یادگیری، نظریه ادراک و اسناد، تحقیقات پیشین، بررسی پرسشنامه‌های مشابه، نظرخواهی از دانش‌آموزان، معلمان و صاحب‌نظران تهیه شد و نشان‌دهنده حمایت نظری از ساختار فرضی پرسشنامه بود.

به منظور پاسخ به سؤال "چه مشکلاتی در یادگیری درس زبان انگلیسی وجود دارد"، ابتدا روی ماده‌های به‌دست‌آمده یک تحلیل عامل اولیه صورت گرفت. نتایج حاصل از مصاحبه‌ها، بررسی

پرسشنامه‌ها و کسب نظر از صاحب‌نظران در زمینه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی عوامل مختلفی مانند خانواده، فرهنگ مطالعه، فضای روانی-اجتماعی مدرسه و کلاس درس، سطح تجارب و دانش معلمان، میزان هوش، سن شروع یادگیری، بیکاری، درآمدهای کاذب، کسب نمره از راه‌هایی غیر مطالعه و یادگیری کتاب، اهمیت بیشتر مدرک‌گرایی به دانش‌گرایی، اهمیت ندادن به دانستن و ندانستن، مشکلات دوره نوجوانی، آسیب‌های اجتماعی، بیکاری و نداشتن هدف ارائه شدند. در نهایت، پس از چند مرحله بررسی ۵ عامل کلی شامل جو عاطفی خانواده، ادراک از خود، ادراک از مدرسه، اختصاص زمان مفید به رسانه و ادراک از کتاب با ۳۵ ماده باقیمانده (بارهای عاملی بالاتر از ۱ بود) که پرسشنامه نهایی مشکلات درس زبان انگلیسی از آن استخراج شد. ارزش ویژه^۱ عوامل استخراج‌شده به ترتیب ۲۲/۳۵، ۱۳/۹۸، ۱۱/۱۴، ۱۰/۷۴ و ۶/۶۰ بود که در مجموع ۰/۶۵ درصد از واریانس کل توسط این پنج عامل تبیین می‌شد. در جدول ۳ محتوای ماده‌ها، بار عاملی و درصد واریانس تبیین شده به وسیله هر یک از پنج عامل نشان داده شده است.

جدول ۳: محتوا و بار عاملی ماده‌های هر عامل و واریانس تبیین شده

شماره	ماده‌ها	بار عاملی	واریانس تبیین شده
جو عاطفی خانواده			
۱	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی بی‌اعتنایی والدینم جهت کمک به انجام تکالیف درس زبان و یافتن راه‌حل مناسب‌تری جهت کاهش احساس شکست و درماندگی‌ام بوده است.	۰/۷۹	% ۲۲/۳۵
۲	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی عدم تشویق و بی‌توجهی والدینم هنگام بی‌انگیزه شدن و احساس منفی نسبت به درس زبان انگلیسی بوده است.	۰/۷۷	
۵	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل پایین بودن تحصیلات والدینم و عدم آشنایی آن‌ها با نظام آموزشی بوده است.	۰/۷۴	
۶	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل عدم ارتباط والدینم با اولیاء مدرسه و معلم زبان انگلیسی به دلیل مشکلات فردی بوده است.	۰/۷۲	
۹	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی بی‌توجهی والدینم نسبت به وضعیت تحصیلی‌ام به دلیل مشغله فراوان بوده است.	۰/۷۲	
۱۰	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل سرزنش و توبیخ والدینم پس از شکست در این درس بوده است.	۰/۶۹	
۲۷	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی بی‌تفاوتی و بی‌توجهی خانواده نسبت به وضعیت این درس به دلیل مشکلات اقتصادی بوده است.	۰/۵۱	

1. Eigenvalue

ادراک دانش آموز از خود			
۱۳/۸ %	۰/۸۹	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی، به علت عدم آگاهی از راه‌های مناسب مطالعه برای یادگیری بهتر و بیشتر درس زبان انگلیسی بوده است.	۹
	۰/۸۷	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به علت بی‌حوصلگی خودم و گوش ندادن به توضیحات معلم در کلاس درس بوده است.	۱۳
	۰/۷۱	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی کمرویی خودم جهت پرسش از معلم برای توضیح درباره مطالب مبهم و مشکل بوده است.	۱۴
	۰/۶۲	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل کمبود معلومات و دانش پیشین این درس در سال‌های قبل بوده است.	۱۷
	۰/۵۰	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل عدم پشتکار و تلاش خودم به علت ناامیدی نسبت به شغل و کار در آینده بوده است.	۲۴
	۰/۴۵	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل ضعف حافظه، کم استعدادی و دیرآموزی خودم بوده است.	۲۷
	۰/۴۱	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل مشکلات دوره نوجوانی، ابهام آینده، تمایلات جنسی و هیجان‌های این دوره می‌باشد.	۳۳
ادراک از کتاب			
۶/۶۰	۰/۸۳	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی عدم جذابیت متون انگلیسی و زیاد بودن لغات و مطالب مبهم بوده است.	۷
	۰/۸۰	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به علت بی‌توجهی مؤلفین کتب درسی به مسائل شناختی، دوره‌های رشدی و یادگیری بوده است.	۱۸
	۰/۷۵	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به علت عدم یادگیری آموخته‌های این درس در زندگی روزمره و نامتجانس بودن با فرهنگ بومی بوده است.	۲۰
	۰/۷۰	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل تمرکز مطالب روی متون خواندنی و نوشتنی و بی‌توجهی به مهارت‌های اصلی اولیه: شنیدن (listening) و صحبت کردن (speaking) بوده است.	۲۲
	۰/۶۱	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل قابل‌فهم نبودن بسیاری از مطالب مانند دستور زبان و متون بوده است.	۲۳
	۰/۵۳	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل عدم هماهنگی حجم مطالب درسی با ساعات اختصاص‌یافته برای تدریس این درس می‌باشد.	۲۶
	۰/۳۶	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به علت ناامیدی و نفرت نسبت به درس زبان انگلیسی و بیپرده بودن این درس بوده است.	۳۲
ادراک دانش آموز از محیط مدرسه، کلاس و معلم			
۱۱/۱۴	۰/۸۹	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به علت سرزنش و توبیخ اولیاء مدرسه و بی‌توجهی معلم زبان انگلیسی به دانش‌آموزان ضعیف بوده است.	۳
	۰/۸۶	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی، امیدوار بودن به مسائلی مانند تقلب در امتحان، کمک از جانب معلم، دیگران و احساس کسب نمره‌ی قبولی در هر شرایطی بوده است.	۸
	۰/۸۳	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی، شلوغی کلاس و نبود وقت لازم برای پرسش کافی از جانب معلم بوده است.	۱۱

	۰/۸۱	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل ارائه نشدن خوب مطالب از سوی معلم به دلیل دانش کم و تجربه ضعیف او بوده است.	۱۹
	۰/۶۵	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی به دلیل مشکل بودن سوالات امتحانی و عدم آشنایی با نحوه سوالات بوده است.	۲۹
	۰/۴۳	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی نبود امکانات سمعی و بصری در آموزشگاه و مکان مناسبی برای یادگیری بوده است.	۳۴
	۰/۳۴	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی بد تنظیم شدن برنامه‌ی کلاسی و عدم استفاده معلم از وقت کلاس جهت توضیح و پرسش و پاسخ کافی بوده است.	۳۵
اختصاص زمان مفید به رسانه			
۱۰/۷۴	۰/۷۹	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی عادت کردن به سرگرمی‌های جذاب رسانه‌ای و عدم تمایل به مطالعه در اوقات فراغت می‌باشد.	۴
	۰/۷۲	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی استفاده بیش از حد از رسانه‌های الکترونیکی و نبود انرژی، کم‌خوابی و خستگی برای توجه کردن به مطالب در کلاس درس می‌باشد.	۱۲
	۰/۶۳	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی غافل شدن از مطالعه به علت تمایل زیاد به رسانه‌های جدید از جمله گوشی‌های همراه، تبلت، بازی‌ها و این-گونه برنامه‌های در دسترس می‌باشد.	۱۵
	۰/۵۷	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی تماشای فیلم‌های جذاب ماهواره-ای و بردن انسان به رؤیاها از طریق برنامه‌های جذاب می‌باشد.	۱۶
	۰/۵۴	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی علاقه و غرق شدن در شبکه‌های اجتماعی از قبیل رد و بدل کردن انواع پیام‌ها می‌باشد.	۲۱
	۰/۳۹	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی وجود سرگرمی‌های فراوان از جمله بازی‌های رایانه‌ای و امثال آن می‌باشد.	۲۵
	۰/۳۶	علل عدم موفقیت من در درس زبان انگلیسی اختصاص بخشی از وقت مفیدم به مسائل غیردرسی مانند سرگرمی‌های خارج از مدرسه (بازی‌های کامپیوتری برنامه‌ها، فیلم‌های تلویزیونی و اینترنت) می‌باشد.	۳۱

جدول ۳ نشان می‌دهد که همه ماده‌ها بار عاملی مناسبی روی عامل‌های خود دارند که در این جدول میزان آن‌ها ذکر شده است. مشخصه‌های نکویی برازش پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴: شاخص‌های برازش پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس

مقدار	شاخص‌های برازندگی
۹۸۶/۷۶	آزمون مجذور کای (χ^2)
$p \leq 0/001$	سطح معنی‌داری
۳۹۷	درجه آزادی (df)
۲/۴۸	نسبت مجذور کای به درجه آزادی (χ^2/df)
۰/۸۹	شاخص نیکویی برازش (GFI)
۰/۸۵	شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته ($AGFI$)
۰/۸۰	شاخص برازندگی هنجار شده (NFI)
۰/۸۶	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
۰/۰۶	ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب ($RMSEA$)

جدول ۴ نشان می‌دهد که داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی پرسشنامه مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس برازش مناسبی دارد. نتایج تحلیل عامل تأییدی نشان می‌دهد که داده‌های حاصل برازش نسبتاً خوبی با داده‌ها دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق حاضر نشان داد که علل افت تحصیلی زبان انگلیسی را متغیرهایی به‌وجود می‌آورند که تا حدودی مهار کردن و کاهش آن‌ها امکان‌پذیر است. هدف از پژوهش حاضر تدوین و تهیه ابزاری مناسب برای سنجش مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه بود. نتایج نشان داد که پرسشنامه تهیه‌شده از ساختار عاملی مناسبی برخوردار است و این ابزار توانایی شناسایی مشکلات یادگیری درس زبان انگلیسی را دارد. همچنین، نتایج پژوهش حاکی از این بود که یکی از اساسی‌ترین عوامل در یادگیری زبان انگلیسی در دوره متوسطه جو حاکم بر خانواده و روابط والدین با فرزندان بود. خانواده اولین و مؤثرترین عامل در شکل‌گیری شخصیت و ارزش‌های فکری و هویتی فرزندان محسوب می‌شود و نقش مهمی در تعیین سرنوشت و شیوه زندگی آینده فرزندان دارد. ارتباط مثبت و عاطفی بین والدین و فرزندان موجب افزایش انگیزه آنان نسبت به موفقیت زندگی و تحصیلی می‌شود. بیرامی و بهادری خسروشاهی (۱۳۸۹) در پژوهش خود نتیجه گرفتند که پیشرفت تحصیلی با سبک فرزندپروری مقتدرانه رابطه مثبت و معنی‌دار و با سبک‌های فرزندپروری سهل‌گیر و مستبدانه رابطه منفی و معنی‌داری دارد. همچنین، نتایج پژوهش آنان نشان داد که شیوه تربیتی مقتدرانه بهترین سبک برای موفقیت تحصیلی فرزندان محسوب می‌شود. در صورتی که مدارس بتوانند برنامه‌هایی فراهم کنند که والدین از روش‌های آموزش و تربیت فرزند بهره ببرند، می‌توان بخشی از این مشکل را کاهش داد و در صورت حصول چنین موضوعی ادراک منفی دانش‌آموز از خود و ناامیدی وی تبدیل به امید و تلاش خواهد شد. رجیبی، چهاردولی و

عطاری (۱۳۸۶) در پژوهشی مربوط به بررسی عملکرد خانواده و جو روانی اجتماعی کلاس دریافتند که جو روانی اجتماعی کلاس در میزان سازگاری و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه تأثیر بسزایی دارد. لذا، وجود فضای عاطفی و روانی مناسب در مدارس می‌تواند در بهبود یادگیری دانش‌آموزان و میزان یادگیری و موفقیت آنان تأثیر بالایی داشته باشد.

عباسی، احمدی و لطفی (۱۳۸۸) در پژوهشی مربوط به بررسی و شناسایی مشکلات یاددهی - یادگیری در درس زبان انگلیسی در مدارس متوسطه نتیجه گرفتند که معلمان به علت اثرگذاری در عوامل فردی، آموزشی و اجتماعی-فرهنگی نقش و دخالت زیادی در یادگیری درس زبان انگلیسی دارند. لذا، به نظر می‌رسد مهارت‌های ارتباطی معلمان، میزان رضایتمندی آنان از شغل معلمی و جو روانی-اجتماعی مدرسه از عواملی هستند که در یادگیری درس زبان انگلیسی دانش‌آموزان دوره متوسطه نقش مهمی دارند؛ بنابراین، معلمان با انگیزه و با علاقه‌مندی می‌توانند به تقویت یادگیری در دانش‌آموزان کمک مؤثری بنمایند. از طرف دیگر، معلمان نقش کلیدی و حیاتی را در کلاس درس به عهده دارند و هنگامی که معلم مطلع، مسلط، علاقه‌مند و توانا باشد می‌تواند انگیزه‌ها و علاقه لازم را برای فراگیری دانش‌آموزان به خوبی ایجاد کند.

همچنین، یافته‌های این بخش از تحقیق با یافته‌های زمینی، برزگری، هاشمی و کیانی (۱۳۹۰) مشابهت دارد. نتیجه تحقیق آن‌ها نشان داد که بین خودکارآمدی و انگیزش درونی با عملکرد تحصیلی زبان انگلیسی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به عبارت دیگر، انگیزش و خودکارآمدی بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های پیشرفت تحصیلی زبان انگلیسی دانش‌آموزان هستند. لذا، می‌توان گفت انگیزه و علاقه در یادگیری موجب افزایش احساس شایستگی فرد در تکالیف محوله می‌شود و می‌کوشد برای رسیدن به هدف موردنظر از توان فکری و وجودی خود استفاده کند. چنین باور و رفتاری موجب می‌شود دیدگاه مثبتی نسبت به موضوع یادگیری ایجاد شود و به عملکرد مثبتی دست یابد.

نتایج تحقیق اوریک^۱ (۲۰۰۶) نشان داد که یکی از مشکلات یادگیری زبان دوم بالا بودن سن فراگیران است زیرا برای یادگیری زبان یک دوره بحرانی وجود دارد که مربوط به اوایل زندگی می‌شود. با توجه به این که سن شروع یادگیری زبان انگلیسی در مدارس ایران حدود دوازده الی سیزده سالگی است به نظر می‌رسد که بالا بودن سن نیز یکی از عوامل مشکل‌زا در یادگیری زبان انگلیسی محسوب می‌شود.

در پژوهشی که توسط گلیلند^۲ (۲۰۱۵) انجام شده، نتایج تحقیق نشان داد که یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار در یادگیری و آموزش زبان انگلیسی چگونگی تدوین و تهیه متون کتاب‌های درسی و

1. Ulrike
2. Gilliland

نوع برنامه‌ریزی درسی می‌باشد زیرا مواد درسی یکی از عوامل مهم و برانگیزاننده احساس و ادراک فراگیر در یادگیری محسوب می‌شوند. وی همچنین، در نتیجه پژوهشش اعلام کرد که شخصیت معلم و نحوه رفتار و مدیریت او در کلاس درس نیز جایگاه مهمی در میزان انگیزش و یادگیری فراگیران دارد. در صورتی که هم متون درسی و هم فضای تدریس جالب و جذاب باشند، می‌توانند نقش مؤثری در یادگیری زبان انگلیسی ایفا کنند.

بابو^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی که روی دانش‌آموزان انجام داد به این نتیجه رسید که نوع و شیوه تعامل والد-فرزند و نحوه پاسخ دادن نیازهای فرزندان توسط والدین و برخورد والدین با آن‌ها یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیشرفت اهداف تحصیلی فرزندان محسوب می‌شود؛ به طوری که هنگام مواجهه با مشکل تحصیلی در درس‌های چالش‌برانگیز از جمله زبان دوم برای برخی از دانش‌آموزان بدون حمایت عاطفی والدین کاری مشکل به نظر می‌رسد؛ بنابراین، همراهی و یاری والدین جهت غلبه کردن بر مشکلات تحصیلی و یادگیری معنی‌دار، یکی از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه در آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان محسوب می‌شود.

بنابراین، نتایج تحقیقات انجام‌شده در مورد یادگیری زبان انگلیسی در مدارس ایران نشان داد که عوامل مختلفی مانند ویژگی‌های تاریخی، اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی، آموزشگاهی، فردی و شخصیتی، سن ورود به مدرسه و رسانه‌ها در یادگیری این درس نقش مهمی دارند. لذا، برای کاهش مشکلات یادگیری این درس می‌باید ابتدا به فکر چاره نسبت به مرتفع نمودن مشکلات از سرچشمه بود تا جامعه شاهد بهبود وضعیت یادگیری و برطرف شدن موانع یادگیری این‌گونه درس‌ها باشد. در صورتی که مدارس بتوانند برنامه‌هایی فراهم کنند که والدین از روش‌های آموزش و تربیت فرزند بهره ببرند، می‌توان بخشی از این مشکل را کاهش داد که در صورت حصول چنین موضوعی ادراک منفی دانش‌آموز از خود و ناامیدی وی تبدیل به امید و تلاش خواهد شد. از طرف دیگر، در صورتی که مؤلفین کتاب‌های به مشکلات آموزشی و شناختی چنین دانش‌آموزانی توجه کنند، طبعاً تا حدودی از افت درسی زبان انگلیسی کاسته می‌شود. وانگهی اگر مؤلفین آموزش و پرورش، امکاناتی فراهم نمایند که بهره‌گیری معلمین از یافته‌های جدید مرتبط، یادگیری روان‌شناسی و زبان‌شناسی را فراهم نمایند، روش تدریس معلمان بهبود خواهد یافت و باعث آموزش اثربخش و یادگیری مفید را به دنبال خواهد داشت.

منابع

- بیرامی، منصور و بهادری خسروشاهی، جعفر (۱۳۸۹)؛ ارتباط شیوه تربیتی والدین با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان راهنمایی مدارس شهر ایلخچی، علوم تربیتی، سال سوم، شماره ۱۰: ۲۱-۷.
- جاودان، موسی (۱۳۹۱)؛ طراحی و آزمون الگویی از پیشایندها و پیامدهای هوش معنوی در دانش آموزان پسر دبیرستانی شهر بندرعباس، رساله دکتری تخصصی روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- رجبی، غلامرضا؛ چهاردولی، حجت اله و عطاری، یوسفعلی (۱۳۸۶)؛ بررسی رابطه عملکرد خانواده و جو روانی اجتماعی کلاس با ناسازگاری دانش آموزان دبیرستانی شهرستان ملایر، مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره سوم، سال چهاردهم، شماره‌های ۱ و ۲: ۱۲۸-۱۱۳.
- زمینی، سهیلا؛ برزگری، لیلی؛ هاشمی، تورج و کیانی، رقیه (۱۳۹۰)؛ نقش خودکارآمدی، جهت‌گیری‌های انگیزشی و راهبردهای یادگیری زبان در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی زبان انگلیسی دانش آموزان. دست آورده‌های روانشناختی (علوم تربیتی و روان‌شناسی)، دوره ۴، شماره ۱: ۲۲-۲۰۷.
- سانتراک، جان دابلیو (۲۰۰۸)؛ روان‌شناسی تربیتی، ترجمه شاهده سعیدی، مهشید عراقچی و حسین دانش فر (۱۳۸۸). تهران: انتشارات فرهنگی رسا، ۳۹.
- عباسی، مهوش؛ احمدی، غلامرضا و لطفی، احمدرضا (۱۳۸۸)؛ مشکلات یاددهی و یادگیری درس زبان انگلیسی دانش آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان از دیدگاه دبیران، دانش و پژوهش در علوم تربیتی برنامه‌ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)، شماره بیست و دوم، ۱۵۶-۱۴۱.
- کلانتری، رضا و غلامی، جواد (۱۳۹۲)؛ شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مرتبط با آموزش زبان انگلیسی در مدارس، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۴۶، سال دوازدهم، ۱۲۳-۹۹.
- Babu, S. (2015). Parenting styles and academic success. *Sai Om Journal of Arts & Education*, 2(1): 11-16.
- Bernardo, A. B. I. (2010). Extending hope theory: Internal and external locus of trait hope, *Personality and Individual Differences*, 49(8): 944-949.
- Bandura, A. (2002). Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education* 31 (2): 101-119.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*, New York: W.H. Freeman and Company.
- Coutinho, S. A. & Neuman, G (2008). A model of metacognition, achievement goal orientation, Learning style and self-efficacy, *Learning Environment Res*, 11: 131-151.
- Dweck, C. S. & Master, A. (2009). Self-theories and motivation: Students' beliefs about intelligence", In K. Wentzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook on Motivation at School* (pp. 123-140), New York: Routledge.
- Gilliland, B. (2015). Reading, writing, and learning English in an American high school classroom. *Reading in a Foreign Language*, 27(2): 272-293.
- Husman, J. & F. Shell, D. (2008). Beliefs and perceptions about the future: A measurement of future time perspective, *Learning and Individual Differences*, 18(2): 166-175.
- Ulrike, H. (2006). Bilingual and multilingual language processing, *Journal of Physiology-Paris*, 99(4-6): 355- 369.